

SOFIA KARLSSON

zingt Dan Andersson

Dat in Zweden de traditionele muziek nog behoorlijk levend is, is bij de meeste mensen wel bekend. Naast de volksmuziektraditie, kent Zweden ook de traditie om gedichten en teksten van een grote dichters en schrijvers te vertolken. Bekende namen zijn Carl Michael Bellman en Dan Andersson. Ook de Nederlander Cornelis Vreeswijk werd bij leven al gezien als een van de grootste Zweedse tekstschrijvers en heeft inmiddels de status van legende bereikt. Sofia Karlsson, voorheen bekend van haar zang bij de groep Groupa en haar solo-cd *Folksongs* uit 2002, heeft in eigen land groot succes met *Svarta ballader*, waarop ze liederen van Dan Andersson zingt. De cd heeft in Zweden inmiddels de gouden status bereikt en weet ook buiten de landsgrenzen steeds meer de aandacht op te eisen. Sofia Karlsson vertelt over haar muzikale ontwikkeling en haar voorliefde voor de melancholie van dichter/schrijver Dan Andersson.

Tekst: **Eelco Schilder**

Dat de omgeving waarin een kind opgroeit bepalend is voor de rest van zijn of haar leven, zal voor weinig mensen een verrassing zijn. Opvallend is dat folkmuzikanten vaak van jongs af de muziek van huis uit meekregen. Ook Sofia Karlsson was vanaf de geboorte omgeven met muziek. Karlsson: "Mijn grootmoeder had een traporgel. Regelmatig nam ze me op schoot om een hymne of volksliedje voor me te zingen, terwijl ze zich op het orgel begeleidde. Het orgel is inmiddels van mij en ik gebruik het om op te componeren of om samen met vrienden lekker op te jammen. Mijn grootvader speelde een kleine accordeon en trad voor de familie op tijdens Kerstmis en het midzomernachtfeest. Traditionele dansen vlogen door de kamer. Ook mijn moeder zong veel en wij, mijn broers, zussen en ik, zongen graag mee. Niemand hield zich binnen onze familie op een professionele manier met muziek bezig, we zongen gewoon graag voor elkaar. Zang was een vorm van vermaak, niemand had er ooit een opleiding voor gevolgd. Volgens mij is zo'n opleiding ook niet van

belang. Dit samen musiceren gaf me het besef dat muziek plezier brengt. Er was ook geen dwang, je maakt muziek als je dat leuk vindt om te doen en eigenlijk maakte het niet uit hoe. Het is dan ook altijd mijn eigen wens geweest om te zingen en muziek te maken, ik heb zelf gezocht naar de muziek die ik wil zingen, en heb die muziek ook steeds gevonden."

Sofia Karlsson zong een aantal jaren bij de befaamde Zweedse groep Groupa. Op de cd *Fjalar* die deze groep in 2002 uitbracht, liet ze voor het eerst bij een breder publiek een stevige indruk achter door met haar stem te experimenteren en de grenzen van haar zang op te zoeken. Opvallend is dat ze in datzelfde jaar met haar eerste solo-cd *Folksongs* voor een heel andere manier van zingen koos. Waren het bij Groupa nieuwe composities die naast traditionele muziek een grote rol speelden, op dit solodebuut zong ze enkel volksliederen. Karlsson: "Ik ben opgegroeid in een stedelijke omgeving en ik wist dan ook eigenlijk niet zo veel over traditionele muziek. Ik was al wat ouder toen ik de rijke traditie ontdekte en begon te waarderen. Het was het

type muziek dat ik graag wilde zingen, bij mezelf vond passen. En nu speel ik ineens met de meest bekende namen uit de Zweedse traditionele-muziekwereld. Voor mij is Ale Möller een van de belangrijkste inspiratoren geweest en eigenlijk is hij dat nog steeds. Hij speelt een essentiële rol binnen de Zweedse muziek, maar is ook als geen ander in staat om jonge muzikanten uit te dagen en te enthousiasmeren. Ik vergeet nooit dat hij me, terwijl hij me amper kende, een heel bijzonder type fluit leende. Een prachtig mooi instrument. Ik mocht erop spelen tot ik er zelf een had gevonden die bij me paste. Dit is belangrijk geweest, hij had vertrouwen in me en ondersteunde me op verschillende manieren in mijn ontwikkeling. Overigens ervaar ik dit bij de meeste Zweedse muzikanten. Misschien is dat naast de muziek ook wel traditie, je geeft wat en je neemt wat. De muziek kan ook alleen maar overleven als ze van muzikant op muzikant wordt overgedragen. Voor *Folksongs* deed ik wat ik eigenlijk altijd deed: ik zocht naar de muziek die op dat moment bij me paste. Ik wilde een rustige cd met wat trieste liederen, ik hou van weemoed en triestheid. Tijdens het

opnemen van de cd liep ik ook nog eens rond met een gebroken hart, uiteindelijk kwam het allemaal nog triester op de cd terecht dan ik ooit voor ogen had."

Voor haar laatste cd koos Sofia Karlsson niet voor oude volksliederen maar voor werk van de beroemde Zweedse schrijver en dichter Dan Andersson. Ook ditmaal koos ze voor muziek die op dat moment dicht bij haar stond. Sofia Karlsson: "Dan Andersson weet als geen ander melancholie te mengen met diepe wanhoop en tegelijkertijd toch ook met hoop, vreugde en verlangen. De meeste van de teksten zijn tegen de honderd jaar oud, maar nog steeds actueel. Zijn werk is zo poëtisch en technisch gezien helemaal niet zo moeilijk om te zingen. Toen ik een baby was zong mijn moeder al enkele van zijn liederen voor me. Niet dat ik me dat kan herinneren, maar het geeft wel aan hoe Dan Andersson onderdeel is van onze cultuur. Hij is absoluut mijn favoriete poëet en tekstschrijver. Het succes van de cd heeft me enorm verrast. Ik vond het spannend om werk van Andersson te zingen, daarom kom ik er ook nu pas mee naar buiten. De status van deze dichter is enorm, al honderd jaar zingen mensen zijn liederen op bruiloften, begrafenis en andere bijeenkomsten. Pak zijn teksten en zing ze, dan begrijp je waarom ik werk van hem wil zingen. Ik geloofde voorheen nog niet genoeg in mezelf, ik dacht dat ik zijn mooie teksten nooit kon meegeven waar ze recht op hebben. Ik heb me daar overheen gezet en ben aan dit project begonnen. Uiteindelijk ligt er een resultaat waar ik zelf heel tevreden over ben. Ik geloof dat, als het resultaat goed genoeg is voor mezelf, anderen het ook mooi zullen vinden. Ik lees nooit recensies over mijn cd's, maar het feit dat *Svarta ballader* inmiddels goud is, zegt genoeg. Blijkbaar zijn er veel mensen die zich door de muziek aangesproken voelen."

Vaggvisa is Karlssons persoonlijke favoriet van de cd, toch hoopt ze vooral dat mensen haar live komen beluisteren als ze de mogelijkheid hebben. "Dat is namelijk de reden dat ik zing, ik vind het heerlijk om op het podium te staan." Ze denkt zo zachtjes aan af en toe al aan haar volgende cd, maar geeft aan daar geen haast mee te maken. Karlsson speelt in een bouzouki-orkest en wil daar in ieder geval een keer opnamen mee maken; wellicht zingt ze er dan ook nog wat bij. Verder is het gewoon afwachten wat haar het beste gevoel geeft op het moment dat de tijd rijp is voor een nieuwe uitdaging.

Discografie Solo

Folksongs (amigo 2002)
Svarta ballader (amigo 2005)
Als zangeres van Groupa
Lavalek (MNW 1998)
Fjalar (MNW 2002)

Meer info is te vinden op
www.sofiakarlsson.com met een beperkt
Engels deel, veel info in het Zweeds.

Dan Andersson in vogelvlucht

Dan Andersson werd geboren in 1888 in de plaats Skattlösberg. Zijn vader was leraar op een plaatselijke school en verdiende bij met het inbinden van boeken. Met deze baantjes sprokkelde hij genoeg centen bij elkaar voor de dagelijkse levensbehoeften, maar meer ook niet. Gedurende zijn gehele leven zou Andersson in betrekkelijke armoede leven. Religie was binnen het gezin altijd en overal aanwezig. Naast zijn zwaar gelovige vader was er een oudere broer die zijn tijd enkel doorbracht met het lezen van heilige geschriften. Andersson ging al vroeg aan het werk om het gezin van wat extra inkomen te voorzien. Van fabrieksarbeider tot verkoper, voor zijn veertiende had hij al meer banen gehad dan de meesten mensen in een heel leven. Tijdens zijn vijftiende levensjaar ging hij voor de eerste keer naar de Verenigde Staten om te kijken of emigratie naar het 'belofde' land een mooi toekomstbeeld kon zijn. Na acht maanden daar gewerkt te hebben keerde hij berooid terug naar Zweden en begon aan een nieuwe reeks baantjes. Zijn diensttijd in het Zweedse leger was kort, hij kreeg tuberculose en werd van de dienstverplichting ontslagen. Zijn liefde voor literatuur werd steeds groter en hij verslond schrijvers als Nietzsche. Hij schreef in zijn spaarzame vrije uren wel eens een eigen gedicht of tekst, en besloot na zijn vijfentwintigste verjaardag om zich helemaal aan het schrijven te gaan wijden. In 1915 publiceerde Andersson zijn eerste boek, *Kolarhistories*, over solidariteit en kameraadschap. Binnen vier jaar volgden vier andere werken. Hiervan is de dichtbundel *Svartaballader* (1917) wellicht het bekendst en het zijn ook deze gedichten die Sofia Karlsson op haar cd vertolkt. Anderssons boeken werden in zijn eigen tijd niet begrepen. Pas na zijn dood bereikte zijn faam grote hoogte. Hij trouwde in 1918 en stierf twee jaar later aan vergiftiging, tweeëndertig jaar oud. Zijn vrouw was op dat moment zeven maanden zwanger. Het was geen moord, geen eigen keuze, hij kreeg per ongeluk een teveel aan cyanide binnen op een hotelkamer. Dit gif werd gebruikt om ongedierte te doden, maar door gebrekkige ventilatie veroorzaakte het ook de vroege dood van een van Zwedens meest geliefde dichters. Andersson stierf arm en nog steeds slechts bekend bij een selecte groep mensen. In 1929 en 1942 verschenen twee onbekende werken die er voor zouden zorgen dat hij door de decennia heen kon uitgroeien tot een van de helden van de Zweedse literatuur.

